

Kutszegi Csaba

Viszonyunk van

KÉSEK HÁZA

K aján éppen nem vagyok, de kétségtelenül némi malíciával szemlélem évek óta a kortárs tánc és a színpadi történetmesélés viszonyát. Mert viszony ez a javából! Viszony lévén, például abban különbözik a házasságtól, hogy nagy nyilvánosság előtt a pusztá meglétét is ildomos tagadni. Más kérdés, hogy bizalmas baráti körben (vagy jó ismerősök között) a kortárs tánc nemegyszer bevallani kényszerül: bizony-bizony, viszonyom van a történetmeséléssel. Értsétek meg – folytatja –, nem tudok nélküle élni. Rengetegszer megfogadtam már, hogy többet nem hagyom magamat behálózni általa, de mindhiába. Már azt hiszem, teljesen kiiktattam az életemből, aztán rádöbbenek: titokban folyamatosan vágyom rá.

Persze amikor a kortárs tánc, nem bírván tovább ellenállni, viszonyt kezdeményez a történetmeséléssel, azt legtöbbször igen ravaszul teszi: úgy igyekszik a kapcsolatát bemutatni, mintha az nem is létezne. Mert a kortárs tánc egyszerre tagadná meg kortárs és tánc voltát, ha a fogalmába sorolt előadásban egy jól ismert történet lineárisan és érthetően mesélődne el. Ilyen szeretővel manapság nem lehet végigmenni az utcán. Az egyszerű, szokványos történetmesélést különlegessé, izgalmassá, már-már nem-történetmeséléssé kell tenni. Például feldarabolással, korlátlan szabadságot biztosító szürreális maszatozással, az időszámrend egyéni megváltoztatásával vagy egyszerűen: posztmodern-posztdramatikus gesztusok álcaként alkalmazásával. Így ha valaki azt merné állítani, hogy „ez bizony történetmesélés”, akkor nyugodtan le lehet tagadni: hogy lenne már az, amikor egy szál értelmes cselekményt sem lehet kihámozni belőle. Akkor mit is lehet kihámozni...? Hát hangulatokat, érzelmeket... Ez ugyanis kortárs tánc. Ne feledjük! Ráadásul manapság még a színház is a posztdramatikus korszakát éli.

Gold Bea *Kések háza* című előadása „erős képi és zenei eszközökkel átszőtt, szürreális táncszínházi előadás. Sajátos filmszerű feldolgozása Frederico García Lorca *Bernarda Alba Házának*” (sic!). Azt már én teszem hozzá: tipikus kortárstánc-előadás. Előrebocsátom: nem éreztem rosszul magamat az MU színházi estén, helyenként még élveztem is az észleléseimet, azt sem mondhatom, hogy unatkoztam volna, de nem érintett meg az előadás. Részben ennek a miéjtjére keresem a választ a kortárs tánc *versus* történetmesélés ürügyén is.

Kis golyót ki-be görgetnek, ami által az labdányi gömbbé húzik (mint hőemberépítésnél a hógolyó),

a gömbből ingavégi nehezek lesz (felakasztják a színpad közepén lógó kötelre), amely mozdulatlanságában is a lassan múló időt jelképezi. Öt feketébe öltözött lány sorakozik be, feszültség cikázik közöttük, egy közülük guruló faszékre ül, a többiek őszintétlenül körberajongják. Már az előadás megkezdése előtt különböző zörejek bezárt házban zajló élet miszticizált hangjait idézik fel, úgyhogy mindent összevetve hamar felébred a gyanú: a színpadon Bernarda Alba lányai csinálják a feszkót (gondosabb néző erről előzetesen is tudomást szerezhet a műsorfüzetből).

Ezzel a kifejezéssel, hogy „csinálják a feszkót”, nem pejorálok, hanem tényt rögzítek: más ugyanis alig történik az előadásban, leszámítva egy korrekten értelmezhető felakasztást. De hogy kit akasztanak, és miért, az már – számomra legalábbis – szürreális homályban marad, egyedül az látszik biztosnak, hogy nem öngyilkosságról van szó. Akkor viszont Gold Bea koreográfiájában nem a García Lorca-dráma Adelájának nyakára kerül képzelte hurok – mert ő a darabban öngyilkos lesz. És egyáltalán: ki ez az öt lány? Bernarda Alba lányai, vagy egyikőjük esetleg maga az özvegy? Mert az őszintétlenül körberajongott nő lehet az anya, lehet Adela, a tragikus sorsú legkisebb lány, vagy éppen Angustias, a legidősebb, akit azért gyűlölnék, mert közülük egyedül ő mehet férjhez. Akkor viszont az akasztás a többi nő titkos vágyálmának metaforikus manifesztációja. Amivel az égvilágon semmi bajom nincs (miért is lenne), legfeljebb csak az, hogy elbizonytalanodom: biztos, hogy ezeket az indulatokat a *Bernarda Alba házára* hivatkozva kell megfogalmazni? Ráadásul nemcsak hatodik nő nincs, hanem Pepe el Romano, a vőlegény sem jelenik meg a színpadon. Legfeljebb a szelleme kísért.

Félreértés ne essék: vallom, hogy az átértelmezésnek, a szabad dekonstrukciónak még a csillagos ég sem szabhat határt. Kételty csak azért gyötör, mert García Lorca sztoriját ebben az esetben csupán a koreografálás laza ürügyének gondolom. És az eredeti darab ismerete bezavar: szüntelenül próbálok kitalálni, ki kicsoda, értelmezni, viszonyítani igyekszem a látottakat. Ha eredetiségre törekvő sztori alapján, „Órült spanyol nők ketrece” címmel készült Goldopust látnék, zavartalanabban műélveznék. Lehet, az jár jobban, aki nem ismeri a *Bernarda Alba házát*? De akkor neki nem is mond semmit a hivatkozás. Egy szó, mint száz: zavaros ez a viszony, és engem egyre többször zavar is. A *Kések háza* közben is rosszul

érzem magamat a köztes helyzetben. Még ha egyéni értelmezésben és interpretálásban is, de többet akarok kapni García Lorcából, vagy inkább semennyit, hogy nyugodtan élvezhessem Gold Beát. A történetet (vagy annak bármelyik részletét) pedig nyugodtan el lehetne játszani kortárs táncszínpadon is, mint ahogy a történeten hangulatot, állapotot, érzelmeket is meg lehet koreografálni. Ez a *Kések háza* – tudom, sokan ezt tartják a legsúlyosabb ítéletnek – csak illusztrációja a *Bernarda Alba házá*nak. Annak viszont igen kifinomult és érzékeny.

Ladjánszky Márta

Működik például a kézben tartott és földre szúrt kések szimbolikája. Igen érzéki, amikor a sorban álló lányokat hátulról vágygerjesztő ismeretlen kezek tapogatják. A férfikézfej bábként mozgatható figuraként is megjelenik, egyszer láthatatlan tüvel – mint banderillero a bikát – tarkópúpon szúrja a lányokat, máskor a különálló nő (Ladjánszky Márta alakítja) a két lába között megérinti vele magát. Csattogó hangzásokra egyszer csajos harcművészet is zajlik: egymásba kapaszkodó párok karateszerű mozdulatokkal civakodnak. Erős táncos képek is láthatók, amelyekben szólisztikus megmozdulások fejezik ki a kitörni akarást. Megjelenik, átélhetővé válik több, *Bernarda Alba házá*ra jellemző tudat- és lélektartalom, de a hiányérzetem megmarad, mert az eredeti színdarabot többnek és jobbnak gondolom. Ezt csak némileg kompenzálja, hogy mind az öt szereplő elmélyülten alakít, és mívesen mozog, Ladjánszky – arccal és testtel is – különösen elemében van, mellette Dombi Kati érdemel külön kiemelés.

Az előadáson a verbális drámai szöveg is a történetéhez hasonló színvonalon és módon jelenik meg: van is, meg nincs is. Felvételről, Kövesdi László előadásában – egyéb szövegek mellett – felhangoznak részletek a García Lorca-dramából. De a kortárs táncnak erről a másik szeretőjéről (tudniillik a verbális szöveg megjelenítéséről) majd egy másik premier kapcsán... Biztosan lesz alkalmam róla is (újra) szólni, mert ezt a másik híres-hírhedt viszonyt is szakítások utáni nagy kibékülések jellemzik.

KÉSEK HÁZA (MU Színház)

Zene: Muse, Radiohead, Moby, Tab-bouch Linda, Jonny Greenwood.

Kellék-díszlet: Hajas Ágnes, Kovács Gabriella, Drabik István, Duliskovich Bazil. **Szöveg:** García Lorca *Bernarda Alba Házá*ból és egyéb szövegekből Gold Bea, Kövesdi László. **Zörejek-jelmez:** Tab-bouch Linda, Sebestyén Gábor. **Fény:** Bánki Gabriella. **Fotó:** Pecsics Mária. **Konceptió, koreográfia, rendezés:** Gold Bea.

Tánc: Dombi Kati, Hadi Júlia, Kovács Kata, Ladjánszky Márta, Mészöly Andrea. **Férfihang:** Kövesdi László.